

pm

RÖKFÖRBUD I SLUSSEN

Hans Söderström vid trafikkontoret har kontaktat juridiska avdelningen för att få hjälp med juridiska synpunkter på vilka förutsättningar som finns för att införa ett rökförbud i de nedre delarna av Slussen. Nedan följer en övergripande rättslig analys av förutsättningarna för att införa ett sådant förbud. Av intresse är huruvida ett rökförbud redan i dag följer av lag och vilka möjligheter Staden har att i annat fall besluta om lokala föreskrifter med denna innebörd.

Det aktuella området

Det område som närmare avses är den del av Slussen där Nacka/Värmdö bussarna och Saltsjöbanan avgår från. Detta område ligger delvis under en överdäckning, som utgörs av konstruktionen för ovanpåliggande trafikplats, och delvis av ett område strax utanför denna överdäckning. Avståndet upp till överdäckningen varierar men är generellt relativt stort. Vidare saknar området väggar åt i vart fall två vädersträck. Genom området passerar flera vägar som trafikeras av de bussar som avgår mot Nacka/Värmdö. Trots områdets säregna karaktär uppfattar jag det, med beaktande av vad som anförts ovan, som en utomhusmiljö. Detta ligger till grund för den bedömning som följer nedan.

Tobakslagen

Rökning är, enligt 2 § 4 punkten tobakslagen, förbjuden på färdmedel i inrikes kollektivtrafik eller i lokaler och andra utrymmen som är avsedda att användas av den som reser med sådana färdmedel. I förarbetena (prop. 1992/93:185) till denna regel sägs dock att utemiljöer inte omfattas. Vidare anges att tågplattformar som inte är inbyggda eller liknande platser faller utanför lagens bestämmelser. Av detta följer att rökning inte är förbjuden enligt förevarande regel i det aktuella området vid Slussen.

Vidare följer av tobakslagens 8 § att en arbetsgivare är ansvarig för att en arbetstagare inte mot sin vilja utsätts för tobaksrök i den arbetslokal eller det liknande utrymme där arbetstagaren är verksam. I förarbetena till lagen (prop. 1992/93 och prop. 1851993/94:98) anføres dock att med uttrycket lokal avses hus eller del därav och med uttrycket annat utrymme avses bl.a. tunnelbaneperronger insprängda i bergrum samt vissa färdmedel såsom tåg. Det framhålls vidare att ordet utrymme i lagen är menat som samlingsbeteckning för lokaler och andra inomhusutrymmen. Några utemiljöer är inte ämnade att avses. Redan härav följer att SL eller annan arbetsgivare inte kan införa ett rökförbud i Slussen med hänvisning till detta lagrum.

I debatten om eventuell utvidgning av rökfria miljöer har busshållplatser och liknade platser varit aktuella. Frågan var uppe vid den senaste justeringen av tobakslagen (prop. 2004/05 :118) men något konkret förslag på förbud föreslogs inte. Det påpekades dock att frågan kunde vara aktuell att utredas vidare.

Sammanfattningsvis följer av vad som ovan anförts att rökning inte är förbjuden i det aktuella området enligt tobakslagens regler.

Ordningslagen

Enligt 4 kap. 6 § 2 punkten ordningslagen är rökning förbjuden inom ett trafikföretags område som är beläget inomhus eller under jord. Vad som avses med begreppet under jord har inte preciserats i rättskällorna. Det förefaller dock inte sannolikt att det aktuella området skulle anses rymmas inom denna definition. Området utgörs inte av något utsprängt bergrum och är inte heller nedsänkt i jorden på annat sätt. Det vore även orimligt om detta förbud, vilket är straff-sanktionerat, skulle vara mer vidsträckt än motsvarande förbud i tobakslagen. Inte heller ordningslagen förbjuder således rökning i det aktuella området.

Möjligheten att förbjuda rökning genom lokala föreskrifter

Kommuner får enligt 3 kap. 8 § ordningslagen, i enlighet med förordning (1993:1632) med bemyndigande för kommuner och länsstyrelser att meddela lokala föreskrifter enligt ordningslagen, meddela de ytterligare föreskrifter för kommunen eller del av denna som behövs för att upprätthålla den allmänna ordningen på offentlig plats. Lokala ordningsföreskrifter ska således ha som syfte att upprätthålla den allmänna ordningen på offentlig plats. Förbud mot rökning är inget som normalt reglerats på detta vis och det är mycket tveksamt om rökning kan anses störa den allmänna ordningen. Syftet med ett förbud förefaller istället vara att skydda människors hälsa mot något som i förevarande fall tycks liknas med en sanitär olägenhet. Reglering av sådana olägenheter kan inte göras med stöd av ordningslagen.

Även för det fall att rökning skulle anses utgöra en sådan företeelse som kan störa den allmänna ordningen kan ett förbud inte införas genom de lokala ordningsföreskrifterna. Detta följer av 3 kap. 12 § i ordningslagen där det framgår att föreskrifter inte får angå förhållanden som är reglerade i ordningslagen eller annan författning. I förarbetena till denna regel (prop. 1992/93:210) uttalades att en allmän princip är att lokala föreskrifter som kompletterar en författning inte får meddelas om författningen är avsedd att uttömma reglerade ett visst förhållande. I förevarande fall får tobakslagen anses vara en sådan lag som är avsedd att uttömma reglerade för vilka offentliga platser det gäller rökförbud. Att införa ett rökförbud som går utöver vad som stadgas i tobakslagen torde därmed strida mot 3 kap. 12 § ordningslagen.

Vidare finns det heller ingen möjlighet att reglera frågan genom de lokala hälsoskyddsföreskrifterna. I 9 kap 12 § miljöbalken anges att regeringen får överlåta åt kommun att meddela föreskrifter som behövs till skydd mot olägenheter för människors hälsa. I förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd har kommunerna givits en sådan rätt avseende vissa verksamheter. Någon rätt att utfärda föreskrifter angående rökförbud går dock inte att utläsa av denna förordning.

Sammanfattningsvis kan konstateras att det inte av lag följer ett rökförbud för den aktuella platsen samt att Staden saknar stöd för att införa ett sådant förbud genom lokala föreskrifter.

Upprättad av Klas Stålnacke